

PREDMET: LIKOVNA UMJETNOST, IV. RAZRED

NASTAVNA CJELINA: UMJETNOST XX. STOLJEĆA

NASTAVNA JEDINICA: NADREALIZAM

Nadrealizam je umjetnički pokret nastao u Parizu. **Andre Breton**, francuski književnik, 1924. izdaje *Manifest nadrealizma*. Ovaj, u svojoj biti literarni pravac manifestirat će se i u likovnoj umjetnosti kao svojevrsan revolt protiv pravaca kao što je kubizam i protiv apstraktne umjetnosti, čija je glavna preokupacija forma, a ne sadržaj djela. U razdoblju od 1920. do 1930. godine nadrealizam će postati vodeći umjetnički pravac u Europi.

Nadrealisti u svojim djelima žele izraziti podsvjesno, a u samom radu teže oslobađanju od kontrole razuma, prepuštanju intuiciji, slučajnom, što omogućuje podsvjesnom (i ružnom i lijepom, bez ograničenja) da iziđe na vidjelo. Cilj im je razotkriti dotad potiskivane osjećaje i predodžbe, a time ujedno i cjelokupnost ljudske egzistencije, besmislenost njezinih proturječja, njezine strahove i prikrivenu komičnost, ne osvrćući se na društvene zabrane. Nadahnuće pronalaze u snovima i halucinacijama. Breton će nadrealizam definirati kao „*čisti psihički automatizam*“.

Sadržajno izrazito uzbudljiv, nov i intrigantan stil, u formalnom će pogledu, ipak ostati ovisan o već postojećim načinima izražavanja. Stil se razvija preko dvije usporedne tendencije – apstraktne i figurativne.

Najpoznatiji predstavnik apstraktnog trenda u nadrealizmu bio je Španjolac **Joan Miro** (1893. – 1983.), iako je sam odbacivao ideju o tome da su njegove slike apstraktne. Na slikama se pojavljuju fantastični oblici snažnih boja i organskih formi, koji podsjećaju na dječje crteže. Ovi znakovi i simboli proizilaze iz redukcije stvarnih motiva.

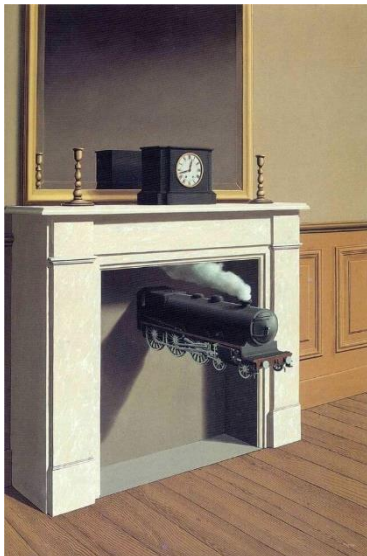
Slika 1 Joan Miro, *Nizozemski interijer I*, ulje na platnu, 1928. godine, New York

Umjetnici koji su ostali vjerni realnim, prirodnim oblicima, nadrealni dojam u svojim slikama postižu smještajući precizno naslikane stvarne oblike u sasvim nestvarne kontekste i nerealne međusobne odnose, postižući na taj način začuđujuće, ponekad zastrašujuće prizore čija simbolika nije jasna i razumljiva, nego pritajeno djeluje na promatrača u kojem često izaziva osjećaj nelagode.

Slikar **Rene Magritte** (1898. – 1967.), umjetnik je koji slika načinom preciznog realizma, a sasvim zbunjujućeg sadržaja. On u sliku ne uvodi natprirodni element, već svojim djelima mistificira stvarnost, razotkrivajući njezinu cjelokupnu apsurdnost. U tome se zrcali njegova filozofija da bez obzira na to koliko neki objekt bio realistično nacrtan, ljudi ga nikada ne mogu percipirati kao stvarnog nego samo njegovu sliku. Po nekima se njegova snovita, apstraktna i simbolična djela mogu interpretirati kao komentar na psihoanalizu i S. Freuda.

Sam Magritte je opisao svoje slike izjavivši; „*Moje slike su vidljivi prizori koji ništa ne skrivaju; one izazivaju misteriju i doista, kada netko gleda moje slike, postavi si jednostavno pitanje; „Što to znači?“ Ne znači ništa, jer ni misterija ne znači ništa, ona je nespoznatljiva*“.

Poznate njegove slike su ***Time Transfixed*** i ***Ovo nije lula***.

Slika 2. Rene Magritte, *Time Transfixed*, ulje na platnu, 1939., Chicago

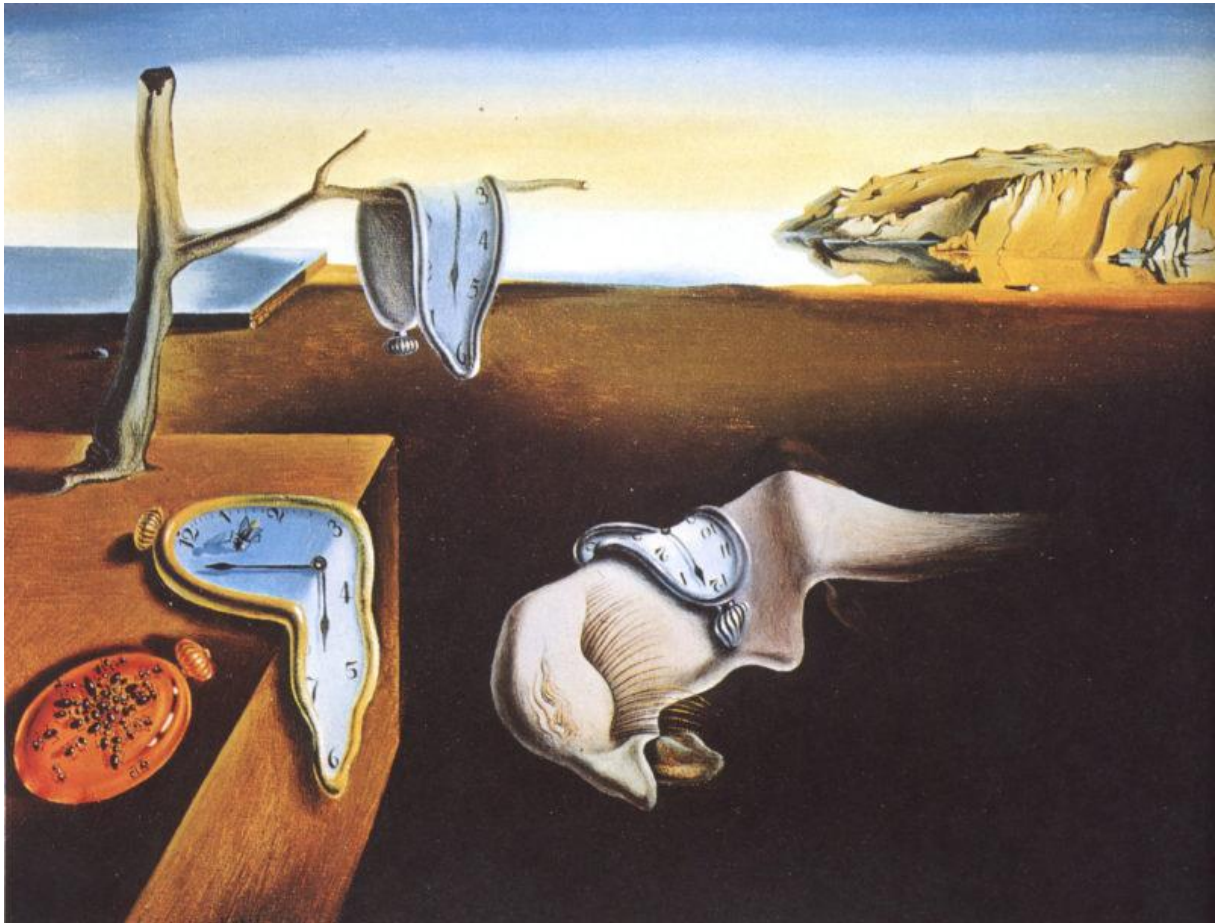

Slika 3. Rene Magritte, *Ovo nije lula*, ulje na platnu, 1929., Chicago

Nesvakidašnja pojava, velika slavna nadrealistička zvijezda bio je **Salvador Dali**. Svojim istupima u javnosti, ekscentričnom pojavom i vezom sa svojom izabranicom Galom, Dali je od vlastite osobe stvorio mit i postao jedan od prvih likovnih umjetnika čija je slava nalikovala slavi medijske zvijezde. U slikarstvu ostaje vjeran naturalistički preciznom prikazivanju detalja smještenih u nestvarne kontekste.

Jedna od njegovih najpoznatijih slika je ironično – tjeskoban prikaz omekšalih, mlitavo visećih satova, pod nazivom ***Upornost sjećanja***. Na slici se u sredini prepoznaje ljudski lik u obliku „*čudnog čudovišta*“, za kojeg je Dali nekoliko puta spomenuo kako se zapravo radi o apstraktnom autoportretu. Ovaj lik koja blijedi zapravo predstavlja lik iz snova kojemu ne možemo točno odrediti fizionomiju i obris. Zatvoreno oko s trepavicama također naglašava snivanje. Možda je u pitanju Dalijev san, dok satovi predstavljaju prolaznost vremena koje

osjeća snivač, ili postojanost vremena dok netko sniva. Narančasti sat u lijevom donjem kutu je prekriven mravima, što za Dalija predstavlja simbol propadanja.

Slika 4. Salvador Dali, *Upornost sjećanja*, ulje na platnu, 1931., New York

PONOVIMO:

Kad i kako nastaje nadrealizam?

Kako se, u formalnom smislu, izražavaju nadrealisti?

Navedi glavne predstavnike nadrealističkog slikarstva.

ZADATAK:

Analiziraj djelo S. Dalija *Upornost sjećanja*.

Pogledaj kratki nadrealistički film *Andaluzijski pas* od S. Dalija

<https://www.youtube.com/watch?v=054OIVlmjUM>